

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У статті проаналізовано процес і основні умови забезпечення наступності у професійній підготовці майбутнього вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти.

Ключові слова: наступність, майбутній вчитель музики, система неперервної педагогічної освіти.

В статье осуществлен анализ процесса и ключевых условий обеспечения преемственности в профессиональной подготовке будущего учителя музыки в системе непрерывного педагогического образования.

Ключевые слова: преемственность, будущий учитель музыки, система непрерывного педагогического образования.

In article the analysis of process and key conditions of maintenance of continuity in vocational training of the future teacher of music in system of continuous pedagogical education is carried out.

Key words: continuity, the future teacher of music, system of continuous pedagogical education.

Постановка проблеми. Вхідження України в європейський освітній простір супроводжується змінами в педагогічній теорії і практиці. У першу чергу це стосується вищої школи, яка має забезпечити якісну підготовку майбутніх педагогічних кадрів, що підкреслює особливу актуальність реалізації концепції неперервної освіти і передбачає постійний розвиток особистості впродовж усього життя, зумовлюючи найбільш повну реалізацію її потенційних професійно-творчих можливостей.

Сучасна система неперервної педагогічної освіти характеризується динамічним переходом від когнітивно-орієнтованої до особистісно-орієнтованої парадигми, а також появи так званої компетентнісно орієнтованої парадигми, що набула статусу новітньої міжнародної освітньої стратегії.

Аналіз останніх досліджень. Проблему наступності підготовки майбутніх фахівців в умовах функціонування неперервної професійно-педагогічної освіти досліджували С.Батишев, О.Гребенюк, І.Зязюн, Н.Ничкало, І.Курамшин, М.Махмутов, С.Сисоєва, О.Соколова, М.Солдатенко, О.Шильникова, та ін.; сучасні підходи до професійно-педагогічної підготовки вчителя та підвищення його кваліфікації висвітлено у працях Л.Дудіної, А.Єрмоли, І.Жуковського,

Н.Клокар, Н.Комаренко, Ю.Мальованого, В.Маслова, Л.Мітіної, І.Осадчого, О.Остапчук, Н.Протасової, О.Сидоренко, Л.Хоружої, В.Шарко та ін.

Постановка завдань. Головною метою функціонування педагогічних навчальних закладів в системі неперервної освіти є підготовка освіченого, творчого фахівця, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, а також формування системи педагогічних та гуманістичних цінностей, що забезпечуватиме наступність у професійній підготовці майбутнього вчителя музики.

Виклад основного матеріалу. Неперервна освіта стає провідним принципом сучасної системи професійної підготовки.

Під неперервною освітою розуміють систему неперервного навчання і виховання спрямовану на досягнення високих освітніх рівнів, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального потенціалу як найвищої цінності нації, яка відкриває можливості для досягнення цілісності й наступності у навчанні і вихованні, тобто, перетворення освіти у процес, що триває все життя [2, с. 216].

Слід підкреслити, що ідея наступності підготовки майбутніх фахівців в рамках реалізації концепції "освіта впродовж життя" посідає важливе місце серед сучасних прогресивних освітніх ідей, спрямованих на забезпечення сталого розвитку системи національної освіти.

Неперервна професійна освіта має виступати як цілісна педагогічна система, яка організаційно, змістовно й технологічно забезпечує потребу людини у навчанні, духовному й культурному розвитку, підвищенні професійної компетентності й просто отриманні естетичної насолоди від пізнання всього нового, що відповідає інтересам і запитам особистості.

На думку С.Сисоєвої, І.Соколової [5, с. 131], неперервна професійна освіта, являє собою багатовимірне поняття, в якому відображено її значення як способу і стилю суспільно-індивідуального буття людини в глобалізованому світі і постіндустріальному суспільстві (філософський вимір), зазначено право людини на різні форми формальної і неформальної освіти, траєкторії, освітньо-професійні програми для здобуття кваліфікації, забезпечення академічної і професійної мобільності впродовж життя (соціальний вимір), розвитку її як особистості через освітні інституції, безперервність саморозвитку і самовдосконалення (моральний вибір).

Метою неперервної освіти є підтримка необхідного рівня загальної культури, загальноосвітньої та професійної підготовки особистості. Неперервна освіта виконує діагностичну, адаптаційну, пізнавальну, розвивальну, виховну, культурологічну, компенсаторну функції. Неперервна освіта є цілісним процесом, який уключає освіту базову – підготовче навчання та виховання, що хронологічно передують діяльності у професійній сфері та післябазову – послідовне чергування навчальної діяльності в системі спеціально створених освітніх закладів з професійною діяльністю (А.О.Поляков).

Неперервне навчання загалом тісно пов'язане з професійним розвитком людини. Професійний розвиток у контексті неперервної освіти – процес змін, що проходить у свідомості особистості, і передбачає невпинне наближення до досконалості у конкретній галузі, професії, спеціальності.

Принцип наступності має загальний науковий характер і дозволяє діалектично сполучити нові форми організації і способи діяльності зі старими, здійснювати заміну їх більш досконалішими, знаходити нові методи і засоби.

Наступність у підготовці майбутнього вчителя музики передбачає тісний зв'язок окремих компонентів, змісту, форм, методів і засобів навчання на різних етапах і щаблях. Цей зв'язок покликаний сприяти вирішенню завдань професійного зростання й всебічного розвитку особистості, оволодінню нею системою знань, а також перетворенню знань у переконання.

Процес фахової підготовки майбутнього вчителя музики має цілісно-синкретичний характер.

Вагомою ознакою наступності у підготовці майбутнього вчителя музики є розвиток і вдосконалення вже визначених форм на кожному етапі навчання зі зростанням практичної спрямованості професійної підготовки, внесенням у традиційні форми елементів технологій активного навчання; встановлення тісного взаємозв'язку предметів різних циклів, що створює значні можливості для реалізації внутрішніх, міжпредметних і міжциклових зв'язків. У студентів формуються знання вищого рівня узагальненості порівняно із знаннями, які набуваються в процесі вивчення окремих дисциплін.

У дослідженнях В.Загвязінського, І.Лернера, М.Махмутова та ін., підкреслюється думка, що наступність у методах навчання проявляється у раціональності варіювання методів викладання і методів учіння та виявленні в навчально-виховному процесі найбільш ефективних дидактичних прийомів, що відповідають сучасним вимогам професійної підготовки, індивідуальним когнітивно-пізнавальним можливостям й особистісно-психологічним особливостям майбутнього фахівця.

Наступність припускає осмислення пройденого матеріалу на більш високому рівні, підкріплення наявних знань новими, завдяки чому підвищується якість засвоєння знань, умінь і навичок.

Отже, принцип наступності має найтісніший зв'язок із загальним дидактичним принципом систематичності й послідовності навчання. Вимоги даного принципу загальновідомі: знання, уміння і навички повинні формуватися в певному порядку, коли кожний елемент навчального матеріалу логічно пов'язується з іншими, наступні спираються на попередні, готують до засвоєння нового.

Поняття наступності підготовки майбутнього вчителя музики нерозривно пов'язано з поняттям цілісного освітнього процесу. Тому професійна підготовка майбутнього фахівця повинна забезпечуватися системою взаємопов'язаних та взаємозбагачуваних технологій – музично-теоретичною, педагогічною, методичною, мистецтвознавчою, виконавською тощо, об'єднаних єдиним теоретичним підґрунтям.

Неперервна, поетапна професійна підготовка вчителя музики – цілеспрямований процес виявлення, формування, виховання і самореалізації особистісних якостей і професійних компетентностей фахівця у системі педагогічної освіти впродовж життя на початковому, основному і післядипломному етапах та у відповідних організаційно-педагогічних умовах.

Наступність підготовки майбутнього вчителя музики на етапі навчання в коледжі складається з опосередкованої методичної підготовки – через професійно спрямоване викладання суспільно-політичних, психолого-педагогічних і фахових дисциплін та безпосередньої – через курс методики музичного виховання. Методична підготовка на даному етапі неперервної педагогічної освіти поділяється на методико-теоретичну – отримання студентами необхідного обсягу систематизованих наукових знань про музично-естетичне виховання, методи його здійснення, про необхідні для цього вміння і навички та методико-практичну – втілення методичних знань у практичних діях, які виражаються в єдності психолого-педагогічних, методичних і фахових знань.

Одне з головних питань, що розв'язують науковці, досліджуючи процес підготовки майбутнього вчителя музики у вищій школі, пов'язане з визначенням ефективності тієї чи іншої моделі підготовки, що пропонується. Найчастіше для визначення цього питання обирається певний показник успішності підготовки майбутніх фахівців. За основу такого показника приймають професіограму або модель особистості майбутнього фахівця, що складається із системи вимог до його діяльності і переліку знань та вмінь, особистісних якостей, що можуть їх задовольнити. З огляду на цю модель визначається зміст та складові підготовки майбутнього вчителя у вищій школі. Вважається, що він є тим кращим, чим повніше результати підготовки відповідають показникам професіограми.

Ми погоджуємося з думкою науковців О.Отич, Т.Рейзенкінд, Н.Сегеди та ін., що за час навчання у вищому педагогічному навчальному закладі неможливо засвоїти вичерпного обсягу знань і навичок, необхідних для забезпечення професійної діяльності вчителя музики. Як наголошують вчені, обумовлено це, в першу чергу, тим, що обсяг знань, які мають забезпечувати виконання вчителем вимог своєї професійної діяльності, протягом часу постійно зростає, оновлюється і принципово змінюється за своїм змістом. По-друге, термін навчання у вищій школі, його насиченість переважно теоретичною підготовкою майже не залишає місця для набуття практичного досвіду в педагогічній діяльності, без чого неможливе усвідомлене, а не формальне, механічне, формування досконалих професійно-педагогічних умінь і навичок. Отже, завдання полягає в тому, щоб визначити необхідний мінімум змісту підготовки, який забезпечить високий рівень сформованості професійно-особистісного досвіду майбутнього фахівця.

Результати дослідження. На нашу думку, пріоритетними тенденціями функціонування системи неперервної педагогічної освіти, що забезпечують наступність підготовки майбутнього вчителя музики є:

- гуманістична спрямованість освіти;
- багаторівнева система організації педагогічної освіти – забезпечує ширшу мобільність щодо темпів навчання й вибору майбутньої спеціальності;
- відкритість і доступність системи неперервної педагогічної освіти;
- гнучкість освітньої системи у виборі стилю, форм і видів набуття особистістю професійного досвіду, педагогічно-творчих знань, умінь і навичок;
- забезпечення педагогічних навчальних закладів сучасними інформаційними технологіями та інтенсивний розвиток дистанційних форм навчання студен-

тів.

Висновки. Таким чином, висока якість професійної підготовки майбутнього вчителя музики у системі неперервної педагогічної освіти може бути досягнута тільки при достатньо ефективній організації навчального процесу та активній пізнавальній діяльності студентів. З одного боку це відноситься до аудиторних занять, а з іншого боку – до засобів контролю знань та умінь, які дозволяють оцінити підготовку до самостійної практичної діяльності. Забезпечення наступності та високої якості професійної підготовки майбутнього вчителя музики вимагає забезпечення цілісності педагогічного процесу, вагоме місце в якому займає інтеграція навчальних дисциплін, що сприяє цілісному системному засвоєнню теоретичних і практичних знань, професійно-творчих умінь і навичок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бірюкова М.В. Регіональні особливості системи неперервної освіти// Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб. наук. пр. /За ред. І.А. Зязюна та Н.Г.Ничкало. – У двох частинах. – Ч.1. – К., 2001. – С.169 –173.
2. Вища освіта в Україні: навч. посіб. / В. Кремінь, С. Ніколаєнко, М. Степко та ін.; за ред. В. Креміня, С. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
3. Десятов Т.М. Неперервна освіта: концепція, сутність та стратегія розвитку / Т.М. Десятов // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. праць / за ред. І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 124 – 132.
4. Поляков А.О. Сутність поняття «Неперервна освіта» / А.О. Поляков // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб.наук.пр. – / Запоріж. гуманіт. Ун-т «ЗІДМУ». – К.; Запоріжжя, 2006. – Вип. 39. – С. 298-301.
5. Сисоєва С.О., Соколова І.В. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження / С.О. Сисоєва, І.В. Соколова. – К.: ВД „ЕКМО”, 2010. – 362 с.
6. Стратегічні напрями розвитку вищої освіти в Україні: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Судак, 2003 р., 16–18 жовт. – К.: МАУП, 2004. – 224 с.